

SPAREBANK 1 NORD-NORGE
Postboks 6800 Stakkevollan
9298 TROMSØ

VÅR REFERANSE
21/9827

DERES REFERANSE

UNNTATT OFFENTLIGHET
Offl. § 13 1. ledd, jf. fvI. § 13
1. ledd nr. 2
Gjelder merkede områder

DATO
26.08.2022

Tilsynsrapport

Finanstilsynet gjennomførte et digitalt tilsyn i SpareBank 1 Nord-Norge 8. desember 2021. Tilsynet hadde som formål å vurdere bankens interne styring og kontroll samt risikoeksponering for markeds- og likviditetsrisiko.

Til grunn for denne endelige tilsynsrapporten ligger Finanstilsynets foreløpige rapport datert 4. februar 2022 og styrets kommentarer til rapporten i brev av 13. april 2022. Tilsynsrapporten er basert på markedssituasjonen og bankens status på tidspunktet for tilsynet.

Finanstilsynet har følgende merknader etter tilsynet:

Organisering, styring og kontroll

Oppgaver og ansvar for risikostyring og internkontroll

Finanstilsynet viste i foreløpig rapport til opplysningene om at internrevisjonen gjør periodiske kontroller av styring og kontroll av henholdsvis likviditets- og markedsrisiko og en årlig gjennomgang av SNNs ICAAP/ILAAP. Finanstilsynet noterer fra styrets svarbrev at i tillegg til disse oppgavene, foretar internrevisjonen hvert annet år en uavhengig vurdering av konsernets gjenopprettingsplan, herunder delene knyttet til likviditets- og markedsrisiko.

Finanstilsynet viste i foreløpig tilsynsrapport til at SNNs overordnede retningslinjer for risikostyring og internkontroll ikke inneholder beskrivelser av roller og ansvar for ulike komiteer og utvalg og for ledere på direktørnivå. Finanstilsynet stiller derfor spørsmål om en klargjøring i det overordnede dokumentet kunne være hensiktsmessig. Fra styrets svarbrev noterer Finanstilsynet styrets vurdering av at de forhold Finanstilsynet påpeker er adekvat dekket gjennom konsernets samlede rammeverk for styring og kontroll. Herunder viser styret til de styrende dokumenter på ulike nivåer («dokument-hierarkiet») og stillingsinstrukser. Styret nevner imidlertid også i svarbrevet at rammeverket for styring og kontroll er under kontinuerlig videreutvikling og i det arbeidet vil blant annet innspillene fra Finanstilsynet vurderes.

Finanstilsynet understreket i foreløpig tilsynsrapport viktigheten av intern arbeidsdeling for å sikre at interessekonflikter ikke oppstår, jf. CRR/CRD IV-forskriften § 35 andre ledd, samt betydningen av at andre linje har tilstrekkelige ressurser og kompetanse til å utføre sine oppgaver på en tilfredsstillende måte. Styret bekrefter i svarbrevet at avdelingen "Driftsstøtte Kapitalmarked" kun utfører førstelinjeoppgaver. Styret skriver videre at ressurser og kompetanse i andre forsvarslinje evalueres formelt årlig som en del av konsernets ICAAP («egenevaluering av styring og kontroll»), og at kapasitet og kompetanse i andre forsvarslinje har økt de siste årene. Finanstilsynet merker seg også at styret vurderer at ressurser og kompetanse i andre forsvarslinje på området er tilstrekkelig.

Rammer for styring av markedsrisiko

Finanstilsynet understreket i foreløpig tilsynsrapport at renterisikoberegningen basert på et to prosent parallelskift i rentekurven er en metodikk f.eks. EBA benytter for å sammenligne bankers eksponering mot IRRBB (interest rate in the banking book) samt for å avdekke om banker tar svært høy renterisiko. Metoden gir alene ikke en god vurdering av en banks totale renterisiko, og det forventes at større banker gjør vesentlig mer avanserte analyser av sin renterisiko. Finanstilsynet viste til at beste praksis vurderes å være at stress, og herunder egenutviklede stress som er relevante for banken, måles daglig og vises i risikorapporten. Finanstilsynet anbefalte videre at rammene er basert på alle stressene (der stresset med det største utslaget skal være innenfor rammen) for å styre renterisikoen bedre. Finanstilsynet noterer fra styrets svarbrev at i 2021 ble renterisiko målt daglig basert på to prosentpoeng endring i markedsrentene, og kvartalsvis ved seks ulike scenarioer for markedsrentene. Det presiseres i svarbrevet at potensielle vridninger i rentekurvene måles og styres daglig ved at eksponeringen i hvert enkelt tidsintervall overvåkes. Videre opplyser styret i svarbrevet at i sum og historisk sett har endringen på to prosent parallelt skift opp representert bankens største tapspotensial som følge av verdiendringer, og således gitt mest verdifull styringsinformasjon. Finanstilsynet noterer videre styrets svar om at det i forbindelse med implementering av ny metodikk for renterisiko fra 2022, simuleres seks ulike scenarioer for markedsrentene også på daglig basis i andre forsvarslinje. Styrets vedtatte ramme for tapspotensiale på 100 millioner kroner opplyses å være fastsatt basert på to prosent parallelt skift opp, men styret vil bli varslet i den kvartalsvise risikorapporten dersom noen av de andre scenariene utgjør et større tapspotensial. Styret opplyser videre at banken deltar i et prosjekt i SB1-alliansen for å etablere beste praksis innen styring og kontroll av renterisiko, herunder etter både NII- og EVE-metoden (NII – net interest income, EVE – economic value of equity) og at dette vil bidra til å videreutvikle styring og kontroll på området.

Finanstilsynet viste i foreløpig rapport til at også NII bør måles daglig og vises i risikorapporten. Finanstilsynet påpekte at SNNs NII-beregningen viser en liten effekt av renteendringene på kort sikt og en resultateffekt nær null på noen måneders sikt. Finanstilsynet stilte spørsmål om det i hovedsak er varslingsfristene som er hensyntatt i beregningen og at målingen derfor undervurderer renterisikoen på resultatet. I styrets svar vises det til SNNs arbeid med renterisiko, og styret presiserer at NII-beregningene ikke bare hensyntar varslingsfrister, men også endringer i fundingkostnad og glidninger i produktrente. Finanstilsynet har merket seg opplysningen om at renterisiko målt etter NII-metoden er inkludert i den kvartalsvise risikorapporten til styret fra 2022.

Finanstilsynet legger til grunn at styret fastsetter rammer for renterisiko som bidrar til god styring og kontroll med renterisikoen i banken.

Finanstilsynet viste i foreløpig tilsynsrapport til at bankens *motpartsrisiko i derivatavtaler*, *CVA-risiko* (CVA – credit value adjustment) og *basisspreadrisiko* i all hovedsak oppstår når banken finansierer seg i utlandet. Det vises videre til at ca. en tredjedel av SNNs markedsfinansiering er i utenlandsk valuta. Finanstilsynet anbefalte at disse risikoene måles, at det settes rammer for disse risikoene der dette er hensiktsmessig, og at status/utvikling presenteres i risikorapporten slik at styret informeres om risikoen forbundet med finansiering i utlandet som gjenstår etter at banken har inngått sikringsavtaler for å redusere og/eller fjerne rente- og valutarisiko.

Finanstilsynet tar til etterretning styrets opplysning om at det i «Policy for Markedsrisiko» er etablert egne risikorammer for motpartsrisiko og at det i risikorapporten til styret fra og med 3. kvartal 2021 ble rapportert status på etterlevelse av rammene på overordnet nivå. Finanstilsynet noterer videre opplysningen om at banken måler *CVA-risiko* i henhold til metodikk gitt ved CRR, men vil samtidig påpeke at denne målingen er relativt forenklet og kan undervurdere risikoen. Finanstilsynet merker seg videre at SNN ved neste oppdatering av «Policy for Markedsrisiko» vil vurdere å etablere egne rammer for *CVA-risiko*. Når det gjelder *basisspreadrisiko*, noterer Finanstilsynet styrets svar om at banken som et minimum foretar en månedlig evaluering og resultatføring. Finanstilsynet tar til etterretning styrets svar om at det foreløpig ikke vurderes som hensiktsmessig for banken å etablere egne rammer for *basisspreadrisiko*. Finanstilsynet noterer styrets begrunnelse om bankens størrelse og hva styret omtaler som moderat bruk av finansiering i utenlandsk valuta. I lys av at ca. en tredjedel av bankens markedsfinansiering er i utenlandsk valuta, som nevnt over, legger Finanstilsynet vekt på opplysningene i styrets svarbrev om at banken likevel vil vurdere å inkludere *basisspreadrisiko* i interne rapporteringer fremover. Det fremgår senere i styrets svarbrev at basisspreadrisiko vil inkluderes i den kvartalsvise risikorapporten til styret i 2022.

Etterlevelse av EBAs retningslinjer for måling av renterisiko i bankporteføljen (IRRBB)

Finanstilsynet viser i foreløpig tilsynsrapport til at SNN som foretak i SREP-kategori to, forutsettes å følge EBAs retningslinjer for måling av renterisiko i bankporteføljen (IRRBB). Finanstilsynet viser til at renteendringer påvirker store deler av et foretaks virksomhet både på kort og lang sikt, og at påvirkningen er kompleks. Det samlede risikobildet blir derfor ikke fanget opp av ett enkelt mål, og EBAs retningslinjer stiller følgelig krav om måling av risiko både på egenkapitalen (EVE ") og på resultatet (NII). Finanstilsynet gir i foreløpig tilsynsrapport uttrykk for at det ikke er tydelig i SNN at det er den uavhengige risikokontrollfunksjonen (andre linje) som følger opp og rapporterer total IRRBB-eksponering i banken. Det er etter Finanstilsynets vurdering heller ikke tydelig at andre linje validerer modellene utviklet i første linje. Finanstilsynet påpeker i foreløpig tilsynsrapport at dersom IRRBB skal vurderes og måles tilfredsstillende, må banken utvikle egne metoder tilpasset bankens virksomhet, i tillegg til å benytte standardstressene beskrevet i retningslinjene. Bankens skal måle IRRBB i sin helhet, og i tillegg til gap-risiko, vurdere basis- og opsjonsrisiko der dette er aktuelt. Slik Finanstilsynet ser det, synes det imidlertid ikke utviklet egne scenarier tilpasset SNNs virksomhet. Finanstilsynet forutsetter at foretaket har eierskap til måling og styring, og tilpasser styringen til bankens forretningsmodell. Styrets vurdering er at banken har et aktivt forhold til renterisiko, og det vises til at banken de siste årene har arbeidet med å videreutvikle måling og rapportering av renterisiko. Arbeidet innbefatter blant annet "Renterisiko målt som verdiendring" som er en oppdatering av metodikk og forbedring av styringsinformasjon som inngår i SNNs «Policy for markedsrisiko», samt "Renterisiko målt som endring i netto renteinntekter" som er en oppdatering av metodikk, herunder med etablering av en egen modell

(«Finansmodellen»), og inngår i SNNs "Policy for markedsrisiko». Finanstilsynet noterer imidlertid styrets informasjon om at området løpende vil bli videreutviklet fremover i relasjon til aktiviteter i første, andre og tredje forsvarslinje.

Finanstilsynet viser i foreløpig tilsynsrapport til at under NII-metoden skal også verdiendringer på finansielle instrumenter medtas, og at de interne rapportene som omhandler IRRBB skal sette ledelsen i stand til å forstå foretakets eksponering mot renteendringer, hvilke produkter/kundegrupper m.m. som er viktige for IRRBB (herunder bidrag til rentenettoen fra hhv. utlåns- og likviditetsporteføljene), vise fordelingen på type renterisiko der dette er relevant (gap/basis/opsjon) og vise følsomheten for modellforutsetninger. Finanstilsynet viser i foreløpig rapport til at den mottatte dokumentasjon i forbindelse med tilsynet ikke tilsier at disse kravene etterleves. Styret viser i sitt svarbrev til den modell for framskrivning av NII («Finansmodellen») som banken har utviklet det siste året, og som ble presentert under det stedlige tilsynet. Styret peker i svarbrevet på at Finansmodellen blant annet har kapasitet for stresstest av endring i NII gitt endring i markedsrenter, herunder Nibor, NOWA, samt marginendringer i form av fundingkostnad og produktrenter. Styret viser til at modellen benyttes aktivt i bankens rentedannelse og at resultater fra stresstester rapporteres jevnlig til bankens styringsforum for risiko- og kapitalstyring (RIKAP). Styret uttrykker at videreutvikling av området vil pågå løpende i relasjon til aktiviteter i første, andre og tredje forsvarslinje. Styret forteller at dette blant annet vil medføre at verdiendringer på finansielle instrumenter inkluderes i rapporteringen av NII både fra første og andre forsvarslinje. Styret informerer videre om at neste internrevisjon på markedsrisikoområdet er planlagt i 2024 og at internrevisjonen i tillegg foretar en overordnet vurdering av IRRBB i forbindelse med den årlige uavhengige vurderingen av ICAAP.

Finanstilsynet merker seg at banken gjør forbedringer på området. Finanstilsynet forutsetter at banken etter forbedringene vil styre renterisikoen på en tilfredsstillende måte der det ses hen til bankens størrelse og kompleksitet, og at rentestyringen vil være i tråd med retningslinjene på området fra EBA.

Rammer for styring av likviditets- og finansieringsrisiko

Finanstilsynet omtalte i foreløpig rapport styrets rammer for overføring av utlån til OMF-foretak, og noterer fra styrets svarbrev presiseringer mht. vedtatt nivå for "styringsmål for andel boliglån overført til SpareBank 1 Boligkreditt" og bruken av trafikklys.

Finanstilsynet påpekte i foreløpig tilsynsrapport at bankens rapportering av status for LCR til styret ikke bare burde henvise til rammer og trafikklys, men også det operative nivået banken har satt for likviditetsreserven (LCR). Styret viser i sitt svarbrev til at det er flere operative mål for oppfølging av LCR, og gir uttrykk for at den etablerte rapporteringen er tilstrekkelig. Finanstilsynet tar svaret til etterretning.

Når det gjelder innskuddsdekning og -sammensetning, stiller Finanstilsynet i foreløpig tilsynsrapport spørsmål om begrepet "bør" i sammenheng med styringsmålene er for lite strengt. I styrets svarbrev heter det at etter styrets vurdering er de etablerte styringsmål adekvate for å sikre en forsvarlig innskuddsdekning og -sammensetning. Videre skriver styret at ved avvik fra definerte styringsmål, vil tiltak iverksettes for å bringe innskuddsmassen tilbake innenfor styringsmålene. Styret synes derfor å mene at banken har en tilstrekkelig streng forståelse av betydningen av å følge

opp disse styringsmålene. Finanstilsynet noterer imidlertid at styret vil vurdere begrepsbruken ved neste oppdatering av de styrende dokumentene.

Stresstester likviditet

Rapportering av stresstestresultater ble tatt opp under Finanstilsynets tilsyn av likviditets- og finansieringsrisiko i 2017, og i sitt svarbrev etter tilsynet uttrykte styret at en forbedring av rapporteringen på dette området ville bli gjennomført. I foreløpig rapport etter tilsynet 8. desember 2021 viste Finanstilsynet til at Risikorapporten til styret fortsatt er svært knapp med hensyn til stresstestresultater, og at selv om styrets risikoutvalg får en muntlig orientering om stresstest-likviditet og har mulighet til å diskutere temaet med administrasjonen, bør det etter Finanstilsynets vurdering foreligge mer skriftlig informasjon om resultatene. Styret skriver i sitt svar at informasjonen som gis i risikorapporten vedrørende stresstester anses som tilstrekkelig for å få både oppdatert informasjon om, og en forståelse av, status på området. Styret viser videre til at øvrige arbeidsprosesser som ICAAP og gjenopprettingsplan gir styret innblikk i stresstestene på likviditet. Det er derfor styrets vurdering at rapporteringen av stresstestene er vesentlig videreutviklet etter det stedlige tilsyn i 2017. Finanstilsynet mener det er viktig at rapportene til styret er fullstendige og informative, men tar styrets svar til etterretning. Finanstilsynet noterer for øvrig at forholdene som i foreløpig rapport ble påpekt som sannsynlige feil i kvartalsrapporteringen, vil bli korrigert.

Finanstilsynet viser i foreløpig rapport til at den valutamessige sammensetningen av SNNs markedsfinansiering er fordelt med ca. to tredjedeler i norske kroner og resten i valuta. SNN inngår valutabytteavtaler for å veksle valutaprovenyet til norske kroner. I foreløpig rapport vises det til at SNN inngår avtaler om utveksling av såkalt collateral-betalinger (marginering) som sikkerhet for motpartsrisikoen knyttet til endringer i markedspriser i disse bytteavtalene. Finanstilsynet bemerker videre at disse sikringsforretningen kan generere andre risikoer fordi større endringer, spesielt i valutakurser, kan medføre at betydelige beløp må overføres mellom avtalepartene for å kompensere for markedsverdiendringer. Finanstilsynet tar til etterretning styrets svar om at banken har en løpende og god oversikt over behovet for likviditet. Styret viser til LCR-kravet om at to-års historikk for største verdiendring i marginforretningene skal legges til grunn ved beregning av LCR. Finanstilsynet mener erfaringene fra mars-april 2020 bør tas inn i bankenes likviditets-stresstester også etter at to år har gått og ta høyde for ulike ekstremsituasjoner for eksempel der norske kroner styrker seg betydelig på kort tid.

Klimarisiko

Finanstilsynet viser i foreløpig rapport til at risiko knyttet til miljø, sosiale forhold og virksomhetsstyring (ESG – Environmental, Social and Governance), herunder klimarisiko, har fått forsterket oppmerksomhet de senere årene. Det forventes at finansforetak uttrykker ambisjoner, vedtar mål og stiller krav knyttet til ESG-risikoer i dokumentet for risikoappetitt og i øvrige styrende dokumenter. Finanstilsynet har merket seg SNNs tiltak mht. økt vektlegging av "grønn finansiering" og "grønne investeringer" og de interne mål som er satt.

Eksponering

Renterisiko i bankporteføljen (IRRBB)

Finanstilsynet viste i foreløpig tilsynsrapport til at bankens innskuddsmargin ble betydelig redusert våren 2020 fordi innskuddsrentene ikke kunne settes ned i takt med utlånsrentene. Etter Finanstilsynets vurdering synes denne margineffekten fraværende i SNNs scenarier der rentene reduseres, og Finanstilsynet stilte derfor spørsmål ved om banken er innforstått med renterisikoen i resultatet. Styret bekrefter i svarbrevet at renterisiko er høyt på agendaen i banken, og at banken er innforstått med renterisikoen i resultatet. Finanstilsynet forutsetter at reduksjonen i rentemargin ved lavrentescenarier vil fremgå i fremtidige analyser av renterisiko.

Risiko forbundet med finansiering i utlandet

Finanstilsynet poengterer at motpartsrisikoen reduseres betydelig ved hjelp av sikkerhetsstillelsen, men særlig under betydelig markedsuro gjenstår risiko for at en derivatmotpart kan misligholde kontrakten, at sikkerhetene ikke er tilstrekkelige eller at inngåelse av en ny derivatkontrakt må skje på svært ugunstige vilkår. Finanstilsynet viser til at redusert oppgjørstid normalt vil redusere motpartsrisikoen betydelig, og at det er av avgjørende betydning at SNNs systemer umiddelbart kan oppdatere beregningene av sikkerhetsstillelse for porteføljen av derivater som SNN har. Styret gir i sitt svarbrev uttrykk for at SNN stiller strenge krav til bankens derivatmotparter og at dette fremgår av «Policy for markedsrisiko». Styret påpeker at banken mottar rente- og valutakurser flere ganger daglig og priser markedsverdien på bankens derivatkontrakter løpende. SNN har ifølge styret derfor kapasitet til å prognostisere forventet netto posisjon for sikkerheter påfølgende dag. Styret mener at erfaringen viser at bankens verdiesimat har god forklaringsverdi på motpartens beregninger. Styret presiserer for øvrig at banken utelukkende mottar/avgir kontanter som sikkerhet for derivatkontrakter. Finanstilsynet tar styrets tilbakemelding til etterretning, men understreker at det er viktig at banken arbeider videre med å redusere faren for og implikasjoner av stor motpartsrisiko.

Etter Finanstilsynets syn bør styret i vurderingen av ulike finansieringskilder også bli presentert den totale risikoen og de totale kostnadene forbundet med finansiering i utlandet/valuta. Det vises til omtale tidligere i rapporten.

Likviditets- og finansieringsrisiko

Finanstilsynet vurderer i foreløpig rapport at SNN i større grad bør rette søkelyset mot de utfordringer som følger i kjølvannet av finansiering i utenlandsk valuta og utenlandske markeder. Som omtalt over anser styret aktiviteten til å være på et håndterbart nivå. Finanstilsynet understreker imidlertid at SNN ikke må undervurdere de konsekvenser denne virksomheten kan ha for foretakets eksponeringsnivå likviditets- og finansieringsmessig. Det vises igjen til følgene av hurtige og sterke endringer i markedsverdier, derivatmotparters som ikke overholder sine forpliktelser, samt menneskelige og systemrelaterte feil.

Nye referanserenter

Finanstilsynet viste i foreløpig tilsynsrapport til det arbeidet som pågår med nye referanserenter. Det ble under tilsynet opplyst fra bankens side at forberedelsene til nye referanserenter har krevd et betydelig arbeid, spesielt for Treasury og juridisk avdeling.

Finanstilsynet viste i foreløpig tilsynsrapport til opplysningene om at banken ved årsslutt 2021 ikke hadde noen "åpne bekymringspunkter". Finanstilsynet merker seg at det i styrets svarbrev heter at det siden 2019 har pågått et arbeid i SNN med å forberede konsernet på innføring av nye referanserenter. Styret opplyser at arbeidet gjennomføres i tett samarbeid med øvrige banker i SpareBank 1-alliansen. Styret bekrefter i svarbrevet at området vil følges tett fremover.

Finanstilsynet ber om at kopi av dette brevet sendes til bankens valgte revisor.

For Finanstilsynet

Linda Støle Hårstad
seksjonssjef

Aud Ebba Lie
tilsynsrådgiver

Dokumentet er godkjent elektronisk og har derfor ikke håndskrevne signaturer.